

□ زمان تقریبی مطالعه: 10 دقیقه

در فضای تجاری و مالی ایران، چک به عنوان یکی از رایج‌ترین ابزارهای تضمین و تسویه حساب، نقش بسزایی ایفا می‌کند. اما استفاده نادرست از چک، به ویژه در قالب پشت‌نویسی (انحصاری) با تاریخ روز، منجر به سوءاستفاده‌های قانونی و دعاوی بی‌اساس می‌شود. در این متن، به تحلیل حقوقی دو سوال مهم پرداخته می‌شود:

1. چگونه می‌توان در برابر دعوای چکی که دو سال پیش پشت‌نویسی شده و حالا با تاریخ روز مطرح شده، دفاع کرد؟
2. تفاوت چک و سفته به عنوان ضمانت چیست و کدام یک برای گرفتن تضمین مناسب‌تر است؟

تمامی تحلیل‌ها بر اساس **قانون تجارت**، **قانون آیین دادرسی مدنی** و **کیفری** و رویه دادگستری ارائه شده و مناسب برای وکلا، تجار و شهروندان فعال در حوزه مالی است.

□ دفاع از خود در برابر دعوای چک پشت‌نویسی شده

□ سوال شما:

چکی را ۲ سال پیش پشت‌نویسی کرده ام اما حالا تاریخ روز زده و دادخواست علیه من داده است. چکار می‌توان کرد؟

□ تحلیل حقوقی:

بر اساس ماده **428 قانون تجارت**، **پشت‌نویسی (انحصاری)** به معنای انتقال حق دادن چک به شخص ثالث است و **انتقال مالکیت چک نیست**. بنابراین، دارنده پشت‌نویسی شده، **مالک چک نیست** و تنها حق دادن آن را دارد.

اما مهم‌ترین مسئله در اینجا، **زمان اعتبار دعوای چک** است:

- بر اساس ماده **434 قانون تجارت**، دارنده چک ملزم است ظرف **10 روز** از تاریخ سررسید یا تاریخ صدور (در صورت چک روز)، چک را **واخواست (برگشت)** کند.
- همچنین، بر اساس ماده **445 قانون تجارت**، دارنده چک موظف است ظرف **یک سال** از تاریخ واخواست، **دعوای مالی** را علیه صادرکننده طرح کند.

□ نتیجه‌گیری:

اگر چک دو سال پیش صادر شده باشد، **دعوی مالی بعد از یک سال از واخواست، بی‌اعتبار است و دادگاه موظف به رد دعوی دارنده است.**

□ نحوه دفاع و اثبات ادعای خود

بر اساس اصل 39 قانون آیین دادرسی مدنی، **اثبات ادعا بر عهده خواهان است**، اما در مواردی که ادعا مستلزم اثبات منفی باشد (مثل اینکه "چک دو سال پیش صادر شده")، **بر عهده خوانده است** که ادعا را اثبات کند.

برای دفاع از خود، صادرکننده چک می‌تواند از راهکارهای زیر استفاده کند:

ارائه اسناد کتبی	مکاتبات، پیام‌های پیام‌رسان، قراردادهای مرتبط با تاریخ صدور چک
شهادت شهود	افرادی که از تاریخ واقعی صدور چک اطلاع دارند
تحلیل خط و دستخط	اگر تاریخ روز به صورت دستی نوشته شده باشد، می‌توان از کارشناسی خط استفاده کرد
استناد به سابقه تجاری	اگر رابطه تجاری بین طرفین قطع شده باشد، نشان‌دهنده عدم اعتبار تاریخ روز است

▲ **نکته مهم:** اگر دادگاه تشخیص دهد که تاریخ چک به صورت **کلاهبردانه تغییر کرده**، ممکن است **دعوی کیفری** نیز علیه دارنده چک طرح شود.

□ چک یا سفته؟ کدام یک به عنوان ضمانت بهتر است؟

بسیاری از افراد در معاملات مالی، برای تضمین وجه، از **چک یا سفته** به عنوان ضمانت استفاده می‌کنند. اما تفاوت‌های حقوقی مهمی بین این دو وجود دارد.

□ شباهت‌های اصلی:

- هر دو **سند لازم‌الاجرا** هستند.
- هر دو قابل **انحصاری (پشت‌نویسی) و انتقال** هستند.
- هر دو مشمول **واخواست در 10 روز (چک) یا 15 روز (سفته)** هستند.

□ تفاوت‌های کلیدی:

زمان اعتبار دعوای مالی

دعوای کیفری در صورت برگشت چک روز

1 سال از تاریخ وخواست

□ بله (اگر تا 6 ماه از تاریخ برگشت شود)

□ خیر

مسئولیت مدیر شرکت در صورت صدور توسط شرکت

□ بله (مسئولیت شخصی مدیر)

□ خیر (فقط شرکت مسئول است)

سرعت اجرایی بودن

بسیار سریع

سریع

کاربرد در معاملات تجاری

رایج‌تر

کمتر رایج

□ چرا چک به عنوان تضمین بهتر است؟

1. امکان دعوای کیفری:

اگر چک روز باشد و تا 6 ماه از تاریخ برگشت شود، دارنده می‌تواند علاوه بر دعوای مالی، شکایت کیفری نیز علیه صادرکننده داشته باشد (ماده 484 قانون مجازات اسلامی).

2. مسئولیت شخصی مدیر شرکت:

اگر چک توسط یک شرکت صادر شود، مدیر شرکت که چک را امضا کرده است، شخصاً در مقابل دارنده چک مسئول پرداخت وجه است (ماده 442 قانون تجارت). این امر در سفته وجود ندارد.

□ نمونه مسائل حقوقی واقعی و راه‌حل‌های قانونی

□ نمونه ۱: چک پشت‌نویسی شده با تاریخ جعلی

پرونده: فردی چکی را 3 سال پیش به دوستش داده است. حالا دوستش تاریخ روز را روی آن نوشته و دعوای مالی داده است.

راه‌حل حقوقی:

صادرکننده چک با ارائه شهود و مکاتبات، تاریخ واقعی صدور چک را ثابت می‌کند. دادگاه دعوای خوانده را به دلیل **انقضای وجاهت** رد می‌کند.

□ نمونه ۲: چک تضمینی از شرکت

پرونده: شرکتی چک تضمینی صادر کرده است، اما پس از برگشت، مدیر شرکت ادعا می‌کند مسئول نیست.

راه‌حل حقوقی:

بر اساس ماده 442 **قانون تجارت**، مدیر شرکت **مسئولیت شخصی** دارد و می‌تواند هم در دعوای مالی و هم در صورت شکایت کیفری، محکوم شود.

□ نکات مهم حقوقی

1. پشت‌نویسی، انتقال مالکیت نیست. فقط حق دادن چک منتقل می‌شود.
2. چک با تاریخ روز، تنها 6 ماه اعتبار دارد. پس از آن، دعوای کیفری ممکن نیست.
3. مسئولیت شخصی مدیر شرکت در چک، یک مزیت بزرگ است.
4. تغییر تاریخ چک بدون رضایت صادرکننده، جرم تزییر سند محسوب می‌شود.
5. در صورت تردید، بهتر است از سفته یا ضمانت نامه بانکی استفاده شود.

□ سوالات متداول (FAQ)

□ آیا چک پشت‌نویسی شده قابل وثیقه است؟

پاسخ: بله، اما فقط حق وثیقه‌گذاری منتقل می‌شود، نه مالکیت.

□ آیا می‌توان چک را با تاریخ آینده صادر کرد؟

پاسخ: بله، به آن چک تاریخ دار می‌گویند و اعتبار آن از تاریخ درج شده شروع می‌شود.

□ آیا سفته بهتر از چک است؟

پاسخ: در بیشتر موارد خیر. چک مزیت‌های قانونی بیشتری دارد.

□ آیا چک تضمینی می‌تواند منقضی شود؟

پاسخ: بله. اگر ظرف یک سال از برگشت، دعوای مالی طرح نشود، وجاهت آن منقضی می‌شود.

□ آیا می‌توان از چک به عنوان ضمانت قرارداد استفاده کرد؟

پاسخ: بله، اما بهتر است همراه با قرارداد تضامنی یا ضمانت نامه باشد.

اگر شما یا یکی از نزدیکانتان با مسئله **چک برگشتنی، دعوای بی‌اساس چک، یا نقض تعهدات تجاری** مواجه هستید، امروز از **مشاوره حقوقی رایگان** استفاده کنید.

□ با پر کردن فرم ساده، در کمتر از 24 ساعت از وکلای مجرب تجاری و مدنی پاسخ تخصصی دریافت کنید:
□ [دریافت مشاوره حقوقی تخصصی](#)

حقوق شما مهم است. با **مشاوره قانونی**، از نقض آن جلوگیری کنید.